
FUSNOTA FILMSKOJ MUZICI: FILMSKA MUZIKA KAO FUSNOTA (MANIFEST)

BORISLAV STANOJEVIĆ

PROLEGOMENA:

Prva očevidna sličnost između filmske muzike i fusnote je da su – prerasle same sebe.

Nažalost, *filmska muzika* je, u međuvremenu, usled hipertrofije sopstvene mehanicistike¹ – prosto odumla. Većina “filmskih” kompozitora je, ionako, tvrdila da filmska muzika, u filmu, “ne treba da se čuje”. E pa, muzika ih je poslušala, i izgubila se iza slike, zvuka, SFX-a...

Fusnota, opet, svakako je hipertrofirala i teži da od pukog referentnog komentara preraste u polemiku sa sopstvenim tekstom, pa čak i u paralelni tekst, koji sve manje veze ima sa svojom (sada već drugom) paralelom, ali ih objedinjuju “izvesne metatekstualne” okolnosti – misaone, događajne, etc., do nivoa neprepoznatljivosti šta je kome tekst, a šta fusnota.

Ergo, filmska muzika mora (i ima šta) da uči od – fusnote. Pa i to, i samo ako hoće da svoj posao obavi korektno, a nekmoli ako hoće da se uzvisi do nivoa umetničke zanatske samostalnosti slanika jednog Benvenuta Čelinija.

ZADACI FILMSKE MUZIKE – FUSNOTE:²

1. anotirati³
2. polemisati⁴
3. ironisati⁵

1 Pogrešno shvaćene kao odličje “profesionalizma”, svojevrsni analfabetski akademizam.

2 Kako su do sada uočeni.

3 Napraviti ili obezbediti (“citirati”) kritičke ili objašnjavajuće beleške, i/ili komentarisato “osnovni tekst”, t.j. “ostatak” filma (npr. naratora, radnju, ideologiju, filozofiju, psihologiju, skrivene i otkrivene motive, moral, etiku, istoriju...).

4 Prkositi stavovima likova, reditelja, scenariste; uterivati film u laž, dokazivati suprotno.

5 S visine pljuckati na stavove filma, bili oni deo radnje ili namere autora.

4. satirisati⁶
5. para-naratizirati⁷
6. para-psihologizirati⁸
7. no comment⁹
8. meditirati¹⁰
9. upozoravati¹¹
10. kontrapunktirati, poli-(a)tonalisati¹²

ZAKLJUČAK, KADROVSKI ZAHTEVI:

Filmska muzika – fusnota zahteva talenat munjevitih refleksa, bistrinu žive, tzv. “bezobalno”¹³ obrazovanje i polemički nerv makar jednak poznavanju istorije muzike u svim njenim podvarijetetima. Ali, muzici je dosta fah-idiota. Uostalom oni posebno loše izgledaju (iako se tamo najbolje osećaju i snalaze) na njenom rekvijemu.

PREPORUKA:

Za dobro muzike i muzičara, ne traži se nužno, od čitave “filmske muzike” da bude fusnota: neka to bude samo ona (i u onog) koja to može.

Jer, bolja je i loša, čak i čujna, konvencionalna filmska muzika, nego loša fusnota.

228 U ovoj oblasti, bolje je biti Vajl za Brehta, nego (po svaku cenu) Prokofjev za Ejzenštejna.

6 Hitler, sa trupama, “igra” lambet vok (Lambeth Walk, cca 1945, SAD, r. Charls Bidley, Norman Leever).

7 Ispričati prečutano, pa čak i paralelne priče, nevidljive u filmu, ali prisutne i filmu korisne svojom kreativnom potencijom...

8 Staviti određena filmski vidljiva stanja uz nevidljiva, odsutna, prethodeća i/ili sledeća, ili sasvim suprotna po duševnom predznaku – smejati se suzama, itd.

9 Vidno se zdržavati od komentara, oklevati, lenjo vrteti palčeve dok se radnja sunovraćuje nekontrolisano...

10 Nad “značajnim mestom” (misao, slika, potez...), dok radnja hrli dalje.

11 Na propušteno, zaboravljeno i moguće predstojeće (makar se to i ne desilo, ali film je to, a u njemu je “sve moguće”).

12 Muzički protivrečiti, kritički razmatrati tzv. ambijentalnu muziku u kadru/sekvenci, etc.; muzički komentarisati istorijsku (ambijentalnu) muziku – polemisati s njom ako treba – ali i diviti joj se, potvrđivati njene stavove, podvlačiti vrline koliko i mane. To bi moglo važiti, u posebno zanimljivim slučajevima, i za originalnu filmsku muziku, specijalno komponovanu za isti film.

13 Parafraza legendarnog navalnog komodora Lazara Stojanovića, (iz filma “Zabranjeni bez zabrane”, 2006, Sr., r. Tucaković/Nikodijević, koji je ujedno i prvi primer svesno sprovedene filmske muzike-fusnote).